

(1)

ע' זיק
R' Solovitchik

thou shalt eat bread therein	תֹאכַל-בֶּהּ לֶחֶם
thou shalt not lack any thing in it;	לֹא-תִחְסַר בָּהּ כֵּל
a land	אֲרֶץ
whose stones are iron,	אֲשֶׁר אֲבָנֶיהָ בְרִזָּה
and out of whose hills	וּמִהַרְרֵיהָ
thou mayest dig brass.	תִּחְצַב נְחֹשֶׁת:
10. And thou shalt eat	10 וְאָכַלְתָּ
and be satisfied,	וְשָׂבַעְתָּ
and bless	וּבֵרַכְתָּ
the Lord thy God	אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
for the good land	עַל-הָאֲרֶץ הַטֹּבָה
which He hath given thee.	אֲשֶׁר נָתַן-לְךָ: שֵׁנִי

(1)

←

(2)

ח"פ ה' ג' כות כ' ה"א

ב: שְׁלֵשָׁה שָׂאֲלוּ פֶת כְּאֶתְד סִיבִין לְכַרֵּךְ בְּרַבַּת הַזְּמִין קִדְם בְּרַבַּת הַזְּמִין. וְאִי זֶה הִיא בְּרַבַּת הַזְּמִין.
 אִם הָיוּ הָאוֹכְלִים מִשְׁלֵשָׁה עַד עֶשְׂרֵה מְכַרְךְ אֶתְד מֵהֶם וְאוֹמֵר גְּבוּרָה שָׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וְהַכֵּל עֲוִינֵן בְּרוּךְ
 שָׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוּבוֹ חִינּוֹ. וְהוּא חֹזֵר וּמְכַרְךְ בְּרוּךְ שָׂאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבִטּוּבוֹ חִינּוֹ:

ג: וְאַחַר כֵּךְ אוֹמֵר בְּרוּךְ אִמָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִלֶּךְ הָעוֹלָם הֵנּוּ אֶת הָעוֹלָם כִּלּוֹ בִטּוּבוֹ עַד שְׁגוֹמֵר אַרְבַּע
 בְּרַכּוֹת. וְהֵן עֲוִינֵן אִמֵּן אַחַר כֵּל בְּרַכָּה וּבְרַכָּה:

3)

A new fellowship was formed around the paschal lamb; a new community sprang into existence. Being together, living with each other, sharing something many possess in common was made possible by the ceremonial of the paschal lamb. The halakhah coined the term *havurah* with reference to the group gathering together for this ceremonial (e.g., Mishnah, Pesachim 8:7). Eating together is a great medium of communication between individuals. Therefore, everything is shared.

The slave suddenly realized that the little he has saved up for himself, a single lamb, is too much for him. The slave spontaneously does something which he would never have believed that he was capable of doing, namely, he knocks on the door of his neighbor whom he had never noticed, inviting him to share the lamb with him and to eat together.

(Festival of Freedom)

4)

A slave would be inclined to hide when he eats so that he ensures that he quenches his thirst and appetite. By sharing one's food the slave moves from selfishness to creating a chessed-thinking community (Ibid., p. 25). A beast drags his prey back to his lair to devour it alone, man chooses to eat as part of a community. Joining others around the table expresses the sense of responsibility and sympathy one is to feel for his fellow person. "The meal pulls man out of his self-centered state of mind and creates a community of equals..." (Ibid., p. 25)¹

בוצע את המצה האמצעית לשתיים, את הפרוסה הקטנה מניח בין שתי המצות השלמות, ואת הפרוסה הגדולה יתן לאחד מן המסובים לשומרה לאפיקומן.

יכוון לקיים מצות עשה מן התורה לספר בלילה הזה ביציאת מצרים. מגלים את המצות ומגביהים את הקערה ואומרים בקול רם.

הא לחמא עניא, די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין:

20b⁴

SEDER TAANIYOS EILU CHAPTER THREE TAANIS

היה מנהגו - He would therefore place a jug of water and suspend it, and declare, "Whoever needs water to wash his hands before eating should come and do so, and not put his life in danger."

The Gemara gives yet one more example of Rav Huna's praiseworthy customs:

כי הנה כרר ריפתא - When he would sit down to eat bread, he would open his door, and say, "Whoever is in need of food, let him come and eat!"

Handwritten notes: פ, א, כ

גמ' מנא הני מילי? אפר רב אסי: דאמר קרא "גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו". רבי אבהו אמר מהכא: "כי שם ה' אקרא וכוו גדל לאלהינו".

GEMARA With regard to the basic mitzva of zimmun, the Gemara asks: From where are these matters derived, that after a meal in which three diners participated, a zimmun must be recited? Rav Asi said: As the verse states: "Praise God" with me, and we will exalt His name together" (Psalms 34:4), i.e., the one reciting the blessing turns to at least two others to praise God together. Rabbi Abbahu said: The source of the mitzva of zimmun is derived from the verse here: "When I call the Name of the Lord, give [plural] praise to our God" (Deuteronomy 32:3).

4) All blessings, like Birkat HaMazon, are meant to forestall the natural human arrogance that makes man forget God. Blessing God is not an act of thanksgiving, but an act of remembering God, of declaring Him the true master of our world and its fullness, which is the very essence of Birkat HaMazon.

3) When three strangers passed his tent, Abraham did not immediately recognize them as angels. The first request he had of them was to wash their feet, since, according to the midrash, he thought they were ערביים משתחוים לאבק רגליהם, Arabs who worshiped the dust of their feet (Rashi on Genesis 18:4). He

assumed that these strangers were like so many of his unperceiving contemporaries, who could not grasp the existence of more than what the hand could touch or the eye could see. They seemed to be simple nomads who had no vision beyond their immediate surroundings, past "the dust of their feet."

Abraham therefore requested of them: והשענו תחת העץ, "Lie down under the tree" (Genesis 18:4). Lift your eyes. Consider the organic process of growth, the mystery of life and focus beyond the treetop to the Heavens... שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה... (Isaiah 40:26) ...to the stars, to the galaxies, to the nebula, towards the vast expanse of space.

2)

כא, 28-33

בראשית, וירא

in Beer-sheba,	בְּבֵאֵר שֶׁבַע
and called there	וַיִּקְרָא שָׁם
on the name of the Lord,	בְּשֵׁם יְהוָה
the Everlasting God.	אֵל עוֹלָם:

33. And he planted

33 וַיִּטֵּעַ

a tamarisk-tree

אֶשֶׁל

3)

ויקרא שם בשם ה' אל עולם אמר ריש לקיש אל תיקרי ויקרא

The verse there states: "And he planted an *eshel* in Beersheba, and called there [*vayyikra*] on the name of the Lord, the Everlasting God" (Genesis 21:33). Reish Lakish said: Do not read this word literally as "*vayyikra*," and he called,

וַיִּטֵּעַ
ב' פ"ג
ל' ע"ב

אלא ויקריא, מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו אמר להם וכי משלי אכלתם משל אלהי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם

but rather as *vayyakri*, and he caused others to call. This teaches that Abraham our forefather caused the name of the Holy One, Blessed be He, to be called out in the mouth of all passersby. How so? After the guests of Abraham ate and drank, they arose to bless him. He said to them: But did you eat from what is mine? Rather, you ate from the food of the God of the world. Therefore, you should thank and praise and bless the One Who spoke and the world was created. In this way, Abraham caused everyone to call out to God.

1)

דרש רב עירא, זמנין אמר לה משמיה דרבי אמי וזמנין אמר לה משמיה דרבי אסי: אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונא של עולם, כתוב בתורתך "אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד", וקלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב: "ישא ה' פניו אליך"? אמר להם: וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך", והם מודקדקים [על] עצמם עד קזית ועד כביצה.

After citing the *halakha* that one who eats a quantity of food that does not satisfy his hunger is obligated by rabbinic law to recite Grace after Meals, the Gemara cites a related homiletic interpretation. Rav Avira taught, sometimes he said it in the name of Rabbi Ami, and sometimes he said it in the name of Rabbi Asi: The ministering angels said before the Holy One, Blessed be He: Master of the Universe, in Your Torah it is written: "The great, mighty and awesome God who favors no one and takes no bribe" (Deuteronomy 10:17), yet You, nevertheless, show favor to Israel, as it is written: "The Lord shall show favor to you and give you peace" (Numbers 6:26). He replied to them: And how can I not show favor to Israel, as I wrote for them in the Torah: "And you shall eat and be satisfied, and bless the Lord your God" (Deuteronomy 8:10), meaning that there is no obligation to bless the Lord until one is satiated; yet they are exacting with themselves to recite Grace after Meals even if they have eaten as much as an olive-bulk or an egg-bulk. Since they go beyond the requirements of the law, they are worthy of favor.

2)

הלכות ברכת המזון סימן קצט

(ט) אין מוזמנין (י) עליו: ו נשים ועבדים (יא) וקטנים (יב) אין מוזמנין עליהם, (יג) אכל מוזמנין (ג) לעצמן. ולא תהא חבורה של נשים ועבדים וקטנים מוזמנין יחד, משום (יד) פריצותא ועבדים, אלא נשים לעצמם ועבדים לעצמם, "ובלבד שלא יזמנו (טו) בשם: ז *טנשים מוזמנות לעצמן (טז) וישות *אכל קשאוכלות עם האנשים (יז) תיבות, (יח) *ויוצאות בזמון שלנו: הגה [*] (יט) אף-על-פי שאין מבינות (הרא"ש ומרדכי ריש פ' שלשה שאכלו בשם רש"י): ח *אנדדוגיגוס (כ) *מוזמן למינו, ואינו מוזמן (כא) לא לאנשים ולא לנשים: ט יטמטום (כב) אינו מוזמן קלל: י ל'קטן (כג) שהגיע לעונת (ד) [ד] (כד) הפעוטות

ובג"חורין, וקלעיל בסימן נח: ז (טז) וישות. יש לומר השעם, (ו) ולא רצו חכמים להטיל עליהם חייב ברכת הזמון כשהם בפני עצמן. משום שאינו מצוי כל-כף שהיה בקיאות בברכת הזמון: (יז) תיבות וכו'. ואף-על-גב דנתבאר בסעיף-קטן יב דאין מוזמנין אנשים ונשים